

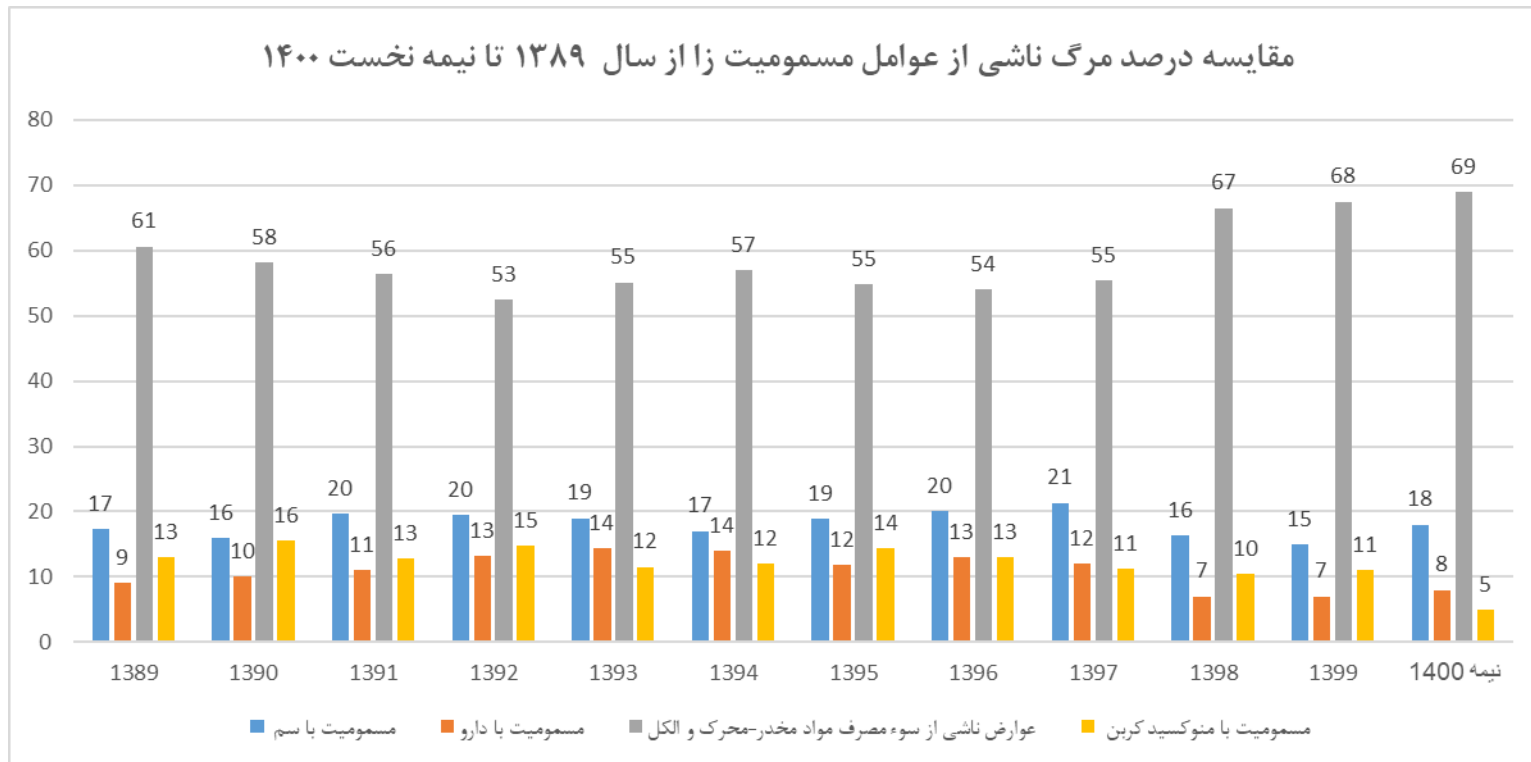
برگزاری هفته پیشگیری از مسمومیت ها هفته نخست آبان ماه، آمار و اطلاعات

بخش اول:

آمار مرگ و میر ناشی از مسمومیت سالهای ۱۳۸۹ تا شش ماه اول ۱۴۰۰

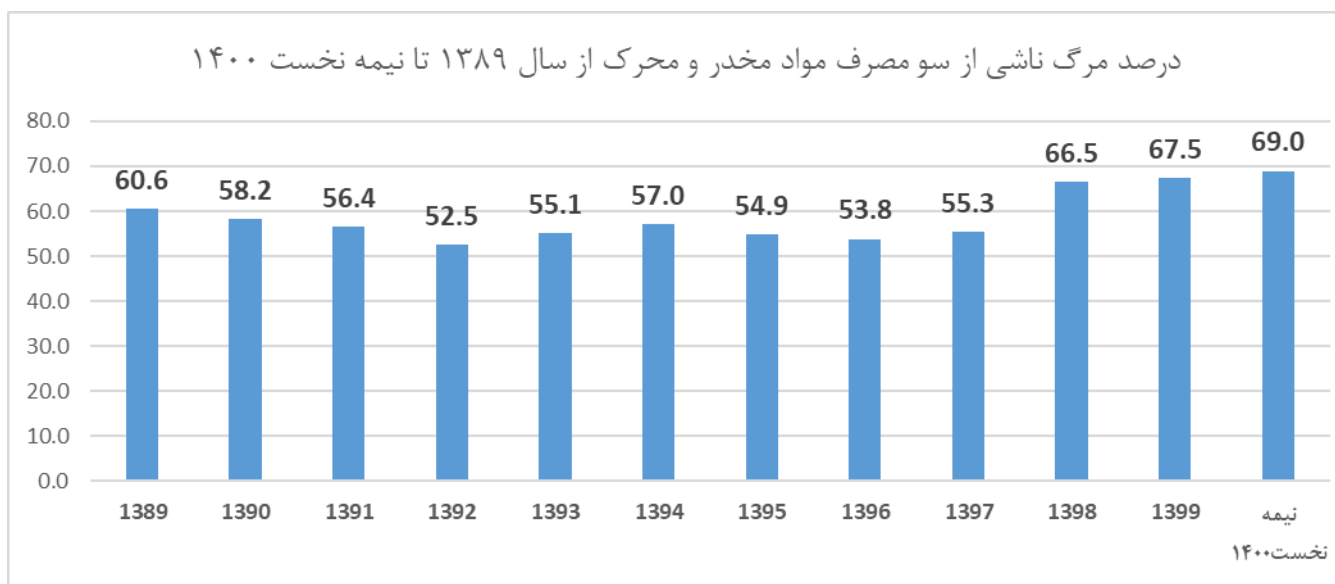
معتبرترین ارگان و منبع ارائه آمارهایی در این خصوص، سازمان پزشکی قانونی کشور می باشد. بدیهی است ارائه این آمار از جانب همکاران حتما باید با ذکر منبع (یعنی سازمان پزشکی قانونی کشور) باشد.

به نقل از سازمان پزشکی قانونی کشور، در طی سالهای اخیر همه ساله ۶۰۰۰ تا ۸۴۰۰ نفر در اثر بروز انواع مسمومیت جان باخته اند. بیشترین مسمومیتی که در این سالها منجر به فوت شده است، مسمومیت ناشی از سوء مصرف مواد مخدر و محرک بوده است. به این ترتیب که بین ۵۰ تا ۶۹ درصد از مرگ و میر در هر سال به دلیل استعمال مواد یا داروهای مخدر، محرک و الکل و عوارض ناشی از آن حادث شده است. (لازم به ذکر است سازمان پزشکی قانونی از سال ۹۸، مرگ ناشی از انواع الکل (اتانول، متانول و سایر انواع الکل مانند ایزوپروپیل الکل) را از دسته سموم خارج و به دسته ترکیباتی که قابلیت سو مصرف دارد اضافه کرده است. به همین دلیل درصد مرگ و میر ناشی از سو مصرف مواد مخدر و محرک و الکل افزایش یافته است.)

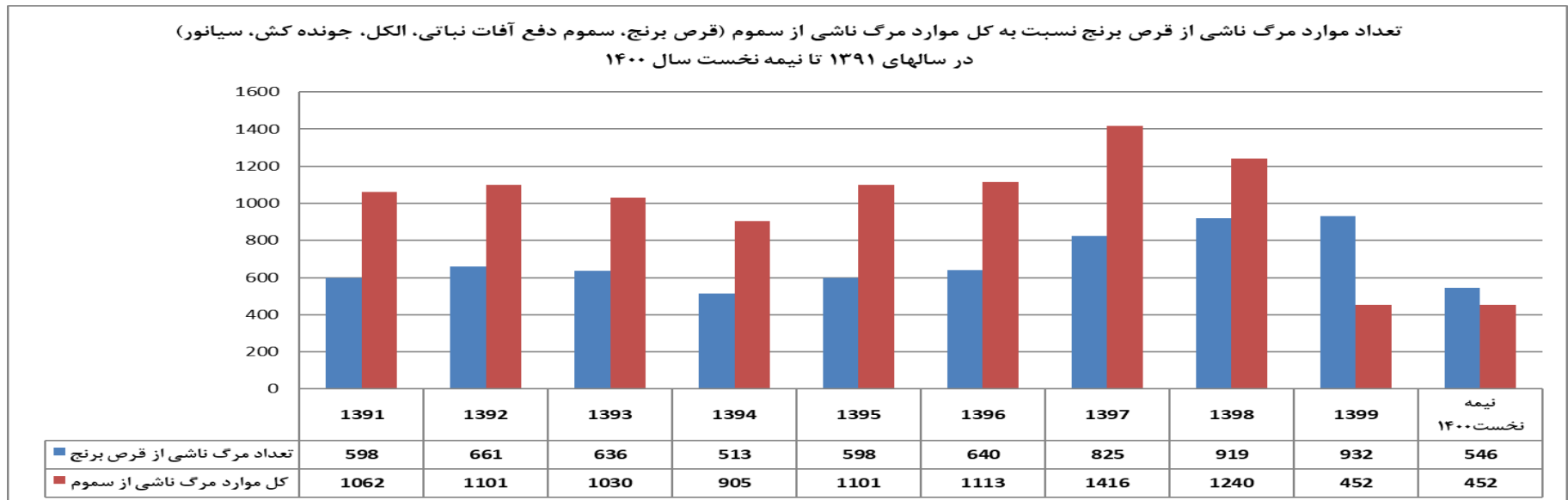
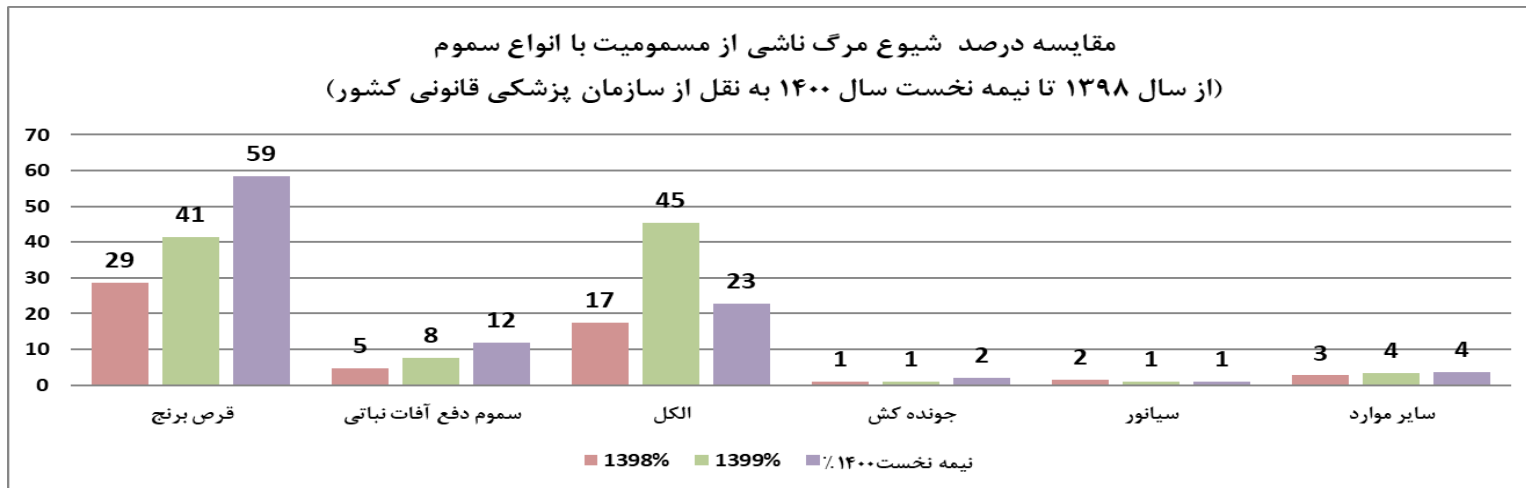
درصد مرگ ناشی از مسمومیت	مصرف دارو و مواد مخدر، محرک و الکل	مسمومیت با سم	مسمومیت با دارو	مسمومیت با منوکسید کربن
۱۳۹۸	۶۷	۱۶	۷	۱۰
۱۳۹۹	۶۸	۱۵	۷	۱۱
نیمه نخست ۱۴۰۰	۶۹	۱۸	۷	۵

متأسفانه در اواخر سال ۹۸ و ابتدای سال ۹۹، همزمان با شیوع بیماری کرونا و سو مصرف الکل دست ساز و مشروبات الکلی قاچاق، تعداد مسمومیت ها و مرگ و میر ناشی از الکل افزایش داشته است که در نمودار قابل مشاهده است.

مسمومیت با سموم:

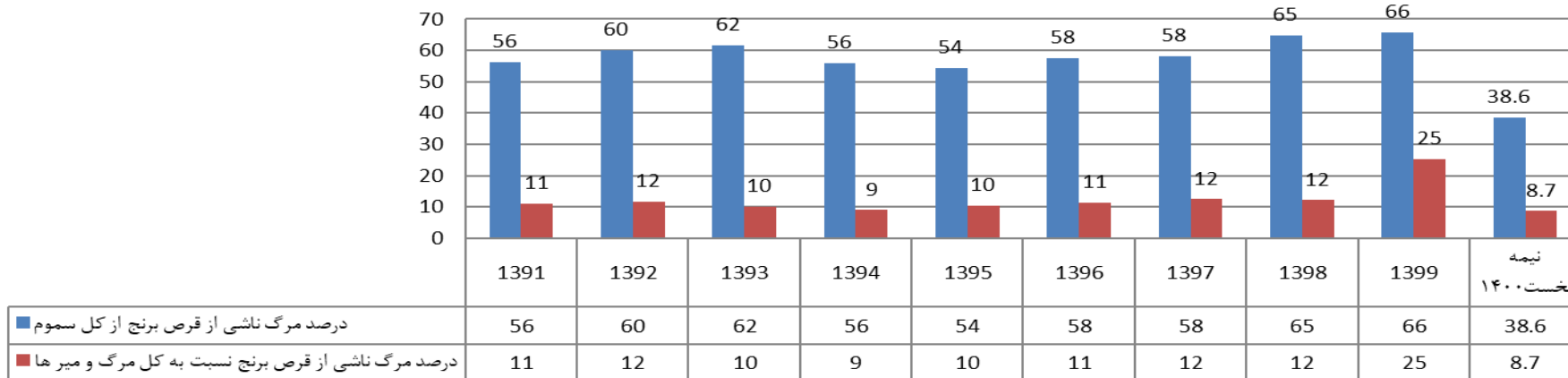
رتبه بعدی مرگ و میر ناشی از مسمومیت در سالهای اخیر به میزان ۱۵ تا ۱۸ درصد و در اختیار انواع سموم بوده است که از این میان قرص برنج در سالهای اخیر با درصدی بین ۳۰ تا ۶۰ درصد از موارد مسمومیت ناشی از کل سموم یاد شده (قرص برنج، سموم دفع آفات نباتی، جونده کشها و سیانور و دیگر سموم)، جلودار مسمومیت های منجر به مرگ ناشی از سموم می باشد. این در حالیست که قرص برنج به تنهایی عهده دار علت بیش از ۱۰ درصد از کل مرگهای ناشی از مسمومیت می باشد.

به طور کلی مرگ ناشی از سم فسفید آلومینیوم یا همان قرص برنج در سال ۱۳۹۴ کاهش یافته است و از سال ۱۳۹۵، مجدداً تعداد مرگ ناشی از این سم روند صعودی داشته است. این موضوع ضرورت آموزش بیشتر در زمینه خطرات این سم و تشدید برخورد قضایی با خرید و فروش و عرضه آن را بیان می دارد. تعداد مسمومیت های ناشی از قرص برنج مراجعه شده به بیمارستانهای مرجع مسمومیت ها در کشور، نیز همین روند را نشان می دهد.

توزیع و خرید و فروش این سم در سطح کشور ممنوع می باشد و از سال ۱۳۸۵ واردات قرص برنج توسط وزارت جهاد کشاورزی ممنوع اعلام شده است و از سال ۱۳۹۰ قرص برنج از جانب ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز، کالای ممنوعه به شمار می رود و خرید و فروش و استفاده آن مشمول مجازات است، در انتهای سال ۱۳۹۶ نیز با ارسال نامه ای از جانب وزیر محترم بهداشت وقت (جناب آقای دکتر هاشمی) (۱۳۵۵/۱۰ مورخ ۱۳۹۶/۱۲/۶)، خطاب به ریاست محترم قوه قضائیه درخواست شد تا با عرضه کنندگان این سم قاچاق به شکل جدی برخورد شود و افرادی که این ماده سمی را در اختیار متقاضیان قرار می دهند، در مرگ ناشی از مسمومیت مصرف کنندگان سم شریک محسوب شوند و عواقب قانونی و مجازات ناشی از آن را بپذیرند. این اقدام نقش مهمی در کاهش عرضه و مسمومیت ناشی از سم فسفید آلومینیوم خواهد داشت. در حال حاضر قاچاق قرص برنج همچنان در دسترس وجود دارد و بی اطلاعی و بی توجهی خانواده ها نسبت به خطرات ناشی از مصرف خانگی این سم، موجب شده است که متأسفانه کشور ما یکی از معدود کشورهایی باشد که مرگ ناشی از این سم در آن گزارش شده است.

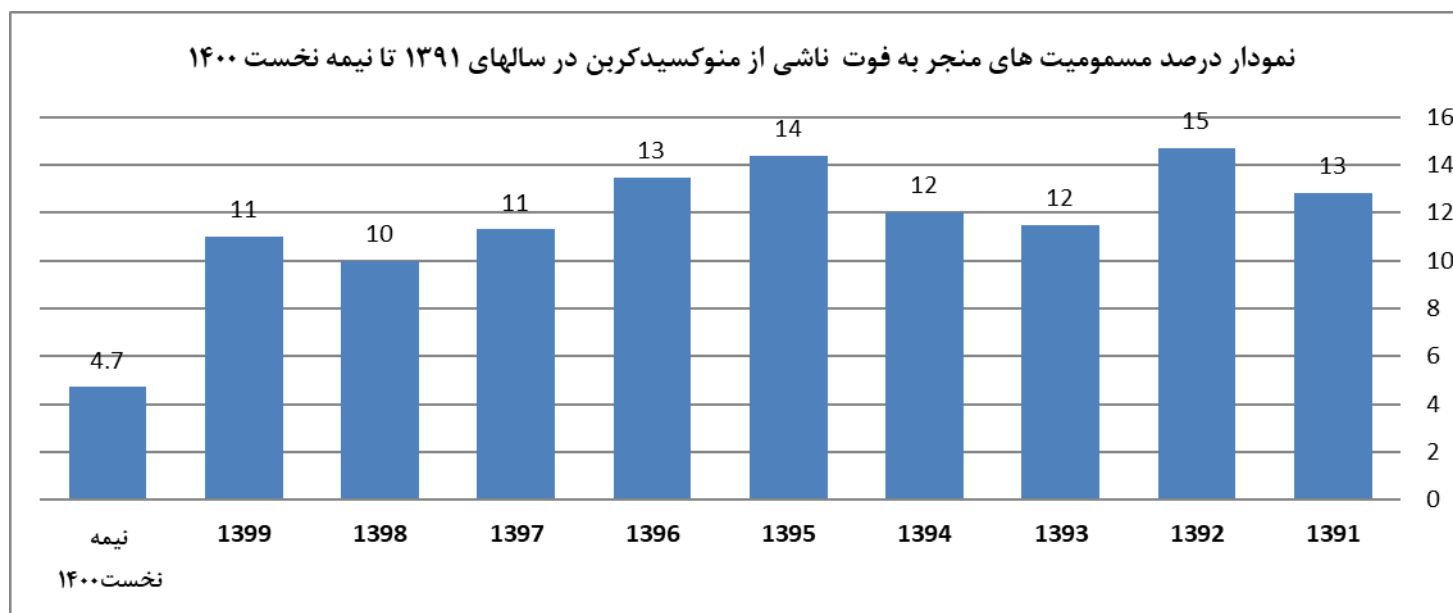
درصد مرگ ناشی از قرص برنج نسبت به کل سموم (قرص برنج، الکل، سموم دفع آفات نباتی، سایر جونده کشتها، سیانور) از سال ۱۳۹۱ تا نیمه نخست سال ۱۴۰۰ و سهم مرگ ناشی از قرص برنج نسبت به کل مرگهای ناشی از مسمومیت

منوکسید کربن:

همه ساله مسمومیت ناشی از منوکسید کربن عامل ۱۰ تا ۱۱ درصد از مرگهای ناشی از مسمومیت می باشد و با توجه به آغاز فصل سرما، باید به این نکته توجه بیشتری نمود. مسمومیت ناشی از منوکسید کربن به دلیل استفاده از وسایل گرمایشی گازسوز مانند بخاری، آبگرمکن و پکیج، در کشور ما بسیار شایع است. با رعایت نکات بسیار ساده در شروع فصل سرما می توانیم خانواده و عزیزانمان را از بروز این مسمومیت محافظت نماییم.

متأسفانه در سال ۱۳۹۶ تعداد ۷۶۶ نفر و در سال ۱۳۹۷، تعداد ۷۴۹ نفر از هموطنانمان در اثر مسمومیت با منوکسید کربن جان خود را از دست داده اند. مرگ ناشی از مسمومیت با منوکسید کربن در سال ۱۳۹۷ (تعداد ۷۴۹ نفر) و در سال ۱۳۹۸ (تعداد ۷۸۴ نفر)، در سال ۱۳۹۹ (تعداد ۹۲۶ نفر و در نیمه نخست سال ۱۴۰۰ (تعداد ۱۸۳ نفر) بوده است.

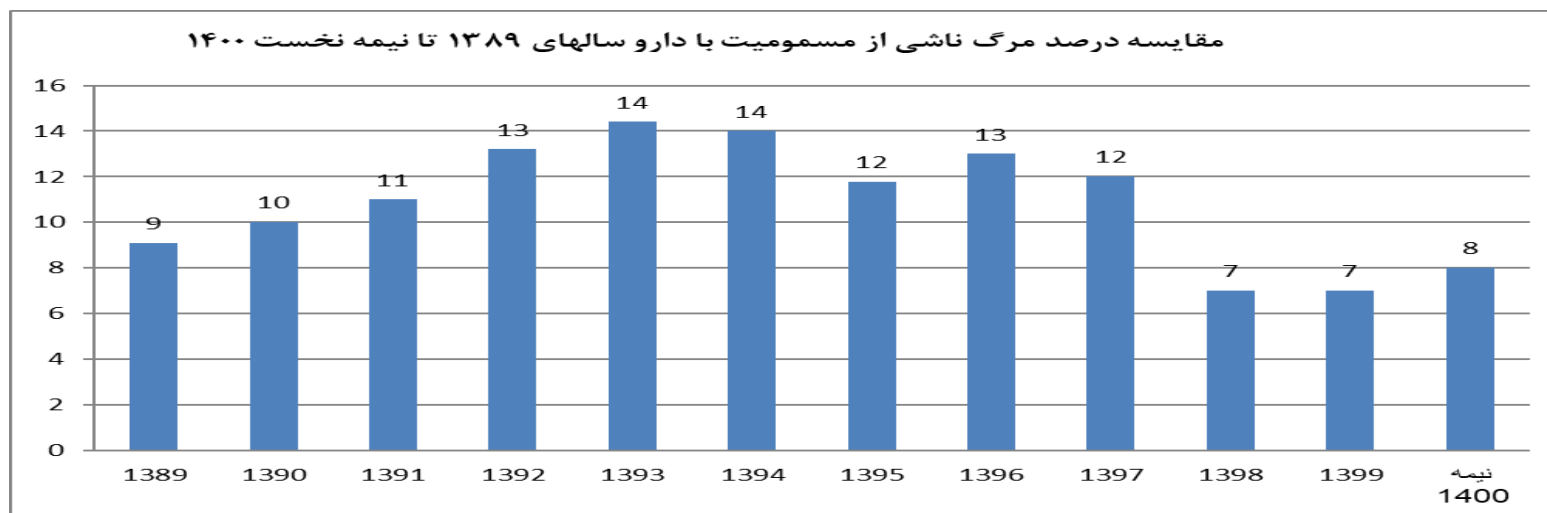

مسمومیت دارویی:

بر اساس آمار بدست آمده از سازمان پزشکی قانونی کشور از سال ۱۳۹۵ تا کنون چنانکه در نمودار فوق مشاهده می شود، درصد مرگ ناشی از مسمومیت دارویی کاهش یافته است. بر اساس آمارهای دریافت شده از بیمارستان های مرجع مسمومیت در کشور، مشاهده می شود که مسمومیت دارویی اولین علت مراجعه به بخش مسمومیت ها می باشد و بیش از ۳۰ درصد درصد از مراجعان مسمومیت به بیمارستان های سراسر کشور با دارو مسموم شده اند. نکته مهم آن است که اغلب مسمومیت های دارویی عمدی می باشد.

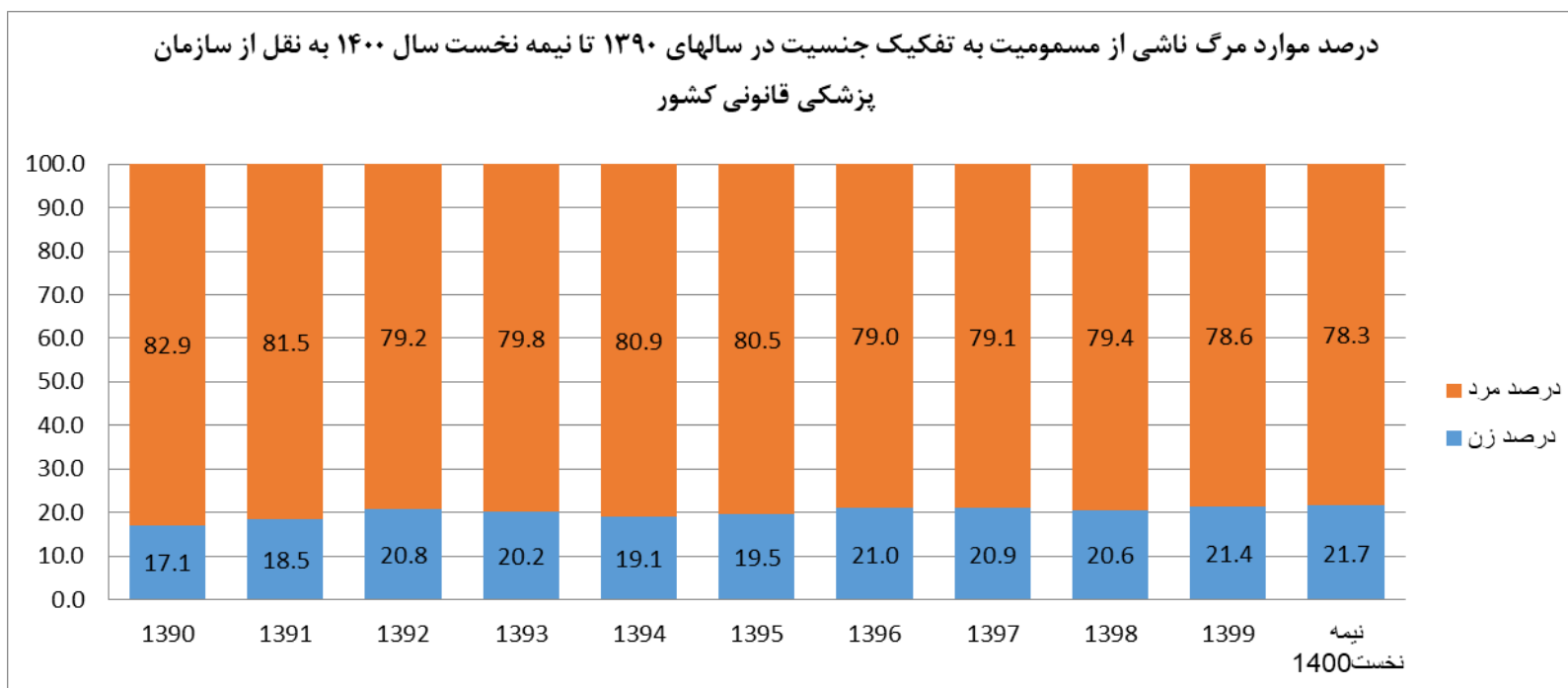
در گزارش بدست آمده از دانشگاه ها ملاحظه خواهید کرد که عمده ترین داروهایی که منجر به مسمومیت دارویی شده اند عبارتند از: داروهای گروه بنزودیازپین، مسکنهای غیر مخدر، داروهای ضدافسردگی، داروهای آنتی سایکوتیک، داروهای آفتامینی و محرک CNS و دیگوکسین و داروهای قلبی.

با بیان این آمار، نه تنها ضرورت فرهنگ سازی و آموزش عمومی بدیهی به نظر می رسد، بلکه آموزش تخصصی به گروه پزشکی و اجباری شدن آموزش درمان مسمومیت ها بر ای دانشجویان پزشکی ضرورت می یابد. هدف ما از برگزاری هفته پیشگیری از مسمومیت ها در هر سال هم همین است تا با یادآوری نکات بسیار ساده ای، جامعه را تشویق به انجام و رعایت آن نماییم و بتوانیم موارد مسمومیت را به حداقل برسانیم.

بیشتر مرگ ناشی از مسمومیت در کشور ما در مردان اتفاق می افتد

به نقل از سازمان پزشکی قانونی کشور، متأسفانه تقریباً ۸۰ درصد از موارد مرگ ناشی از مسمومیت در مردان و ۲۰ درصد آن در زنان رخ می دهد. این در حالی است که به نقل از سازمان پزشکی قانونی کشور، مرگ ناشی از مسمومیت در مردان سه تا چهار برابر زنان است. یعنی عمده‌تاً مسمومیت‌های مردان با مواد خطرناکتر و با شدت بیشتری بروز می کند. ولی تفکیک جنسی بیماران مسمومی که به بیمارستان های مرجع مسمومیت ها مراجعه می کنند از الگوی مشابهی در کل کشور تبعیت نمی کند.

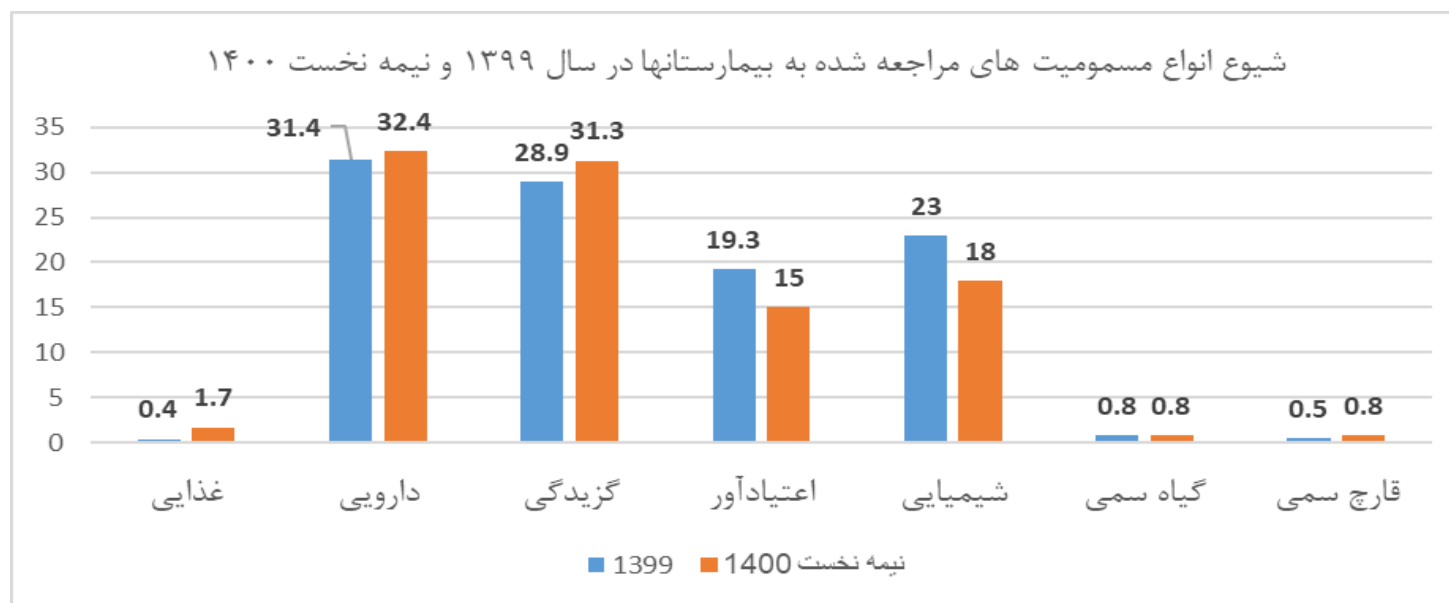

لازم به ذکر است در بیمارستانهای مرجع مسمومیت در سطح کشور، در سال ۱۳۹۸ عمدتاً ۵۶٪ از مراجعہ کنندگان مرد و ۴۴٪ زن بوده اند. در سال ۱۳۹۹ تقریباً ۵۸٪ از مراجعہ کنندگان مرد و ۴۲٪ زن بوده اند. در نیمه نخست سال ۱۴۰۰، ۵۶٪ از مراجعت های مسمومیت به بیمارستان را مردان و ۴۴ درصد را زنان تشکیل داده اند. این در حالی است که مرگ ناشی از مسمومیت در مردان بسیار بیشتر است. به لحاظ پراکندگی سنی، عمدتاً مسمومین مراجعہ کننده به بیمارستان یعنی ۸۳٪ تا ۸۶٪ مسمومین بزرگسال و ۱۴٪ تا ۱۷٪ آنها کودکان زیر ۱۲ سال بوده اند.

توجه: در بخش دوم با توجه به اینکه گزارشات ۴۴ دانشگاه از جمع ۶۳ دانشگاه در زمان تهیه گزارش وصول شده است، در ویرایش بعدی پایان آبان ماه ۱۴۰۰، اطلاعات موجود تکمیل و اعداد و درصدها قطعاً تغییرات جزئی خواهد داشت.

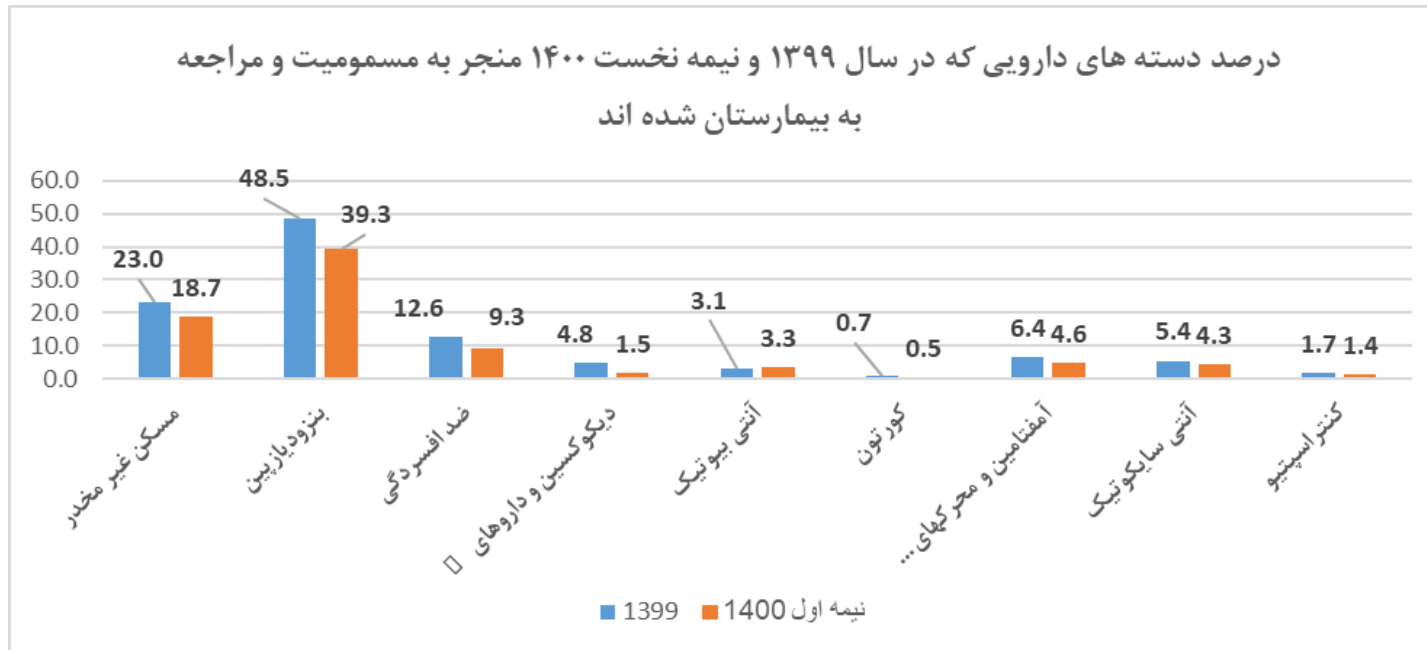
بخش دوم:**آمار مسمومیت های مراجعه شده به بیمارستانهای مرجع مسمومیت در کشور در سال ۱۳۹۹**

ضمن تشکر از همکاری ۴۴ دانشگاه از ۶۳ دانشگاه علوم پزشکی کشور که معاونت های غذا و داروی آنها ارسال به موقع آمار مسمومیت های مراجعه شده به بیمارستانهای کشور را انجام دادند، بطور کلی دانشگاه می تواند از این آمار برای ارائه گزارش کلی از وضعیت مسمومیت ها و آگاهی از موارد شایع مانند مسمومیت دارویی استفاده نماید. در سال ۱۳۹۹ تعداد ۴۴ دانشگاه علوم پزشکی در سراسر کشور مسمومیت ها را با تفکیک عامل مسمومیت زا گزارش نموده اند که به این شرح می باشد: مسمومیت غذایی، مسمومیت دارویی، گزش جانداران سمی، مواد اعتیادآور مخدر و محرک، سموم و مواد شیمیایی منوکسید کربن، گیاهان و قارچ سمی.

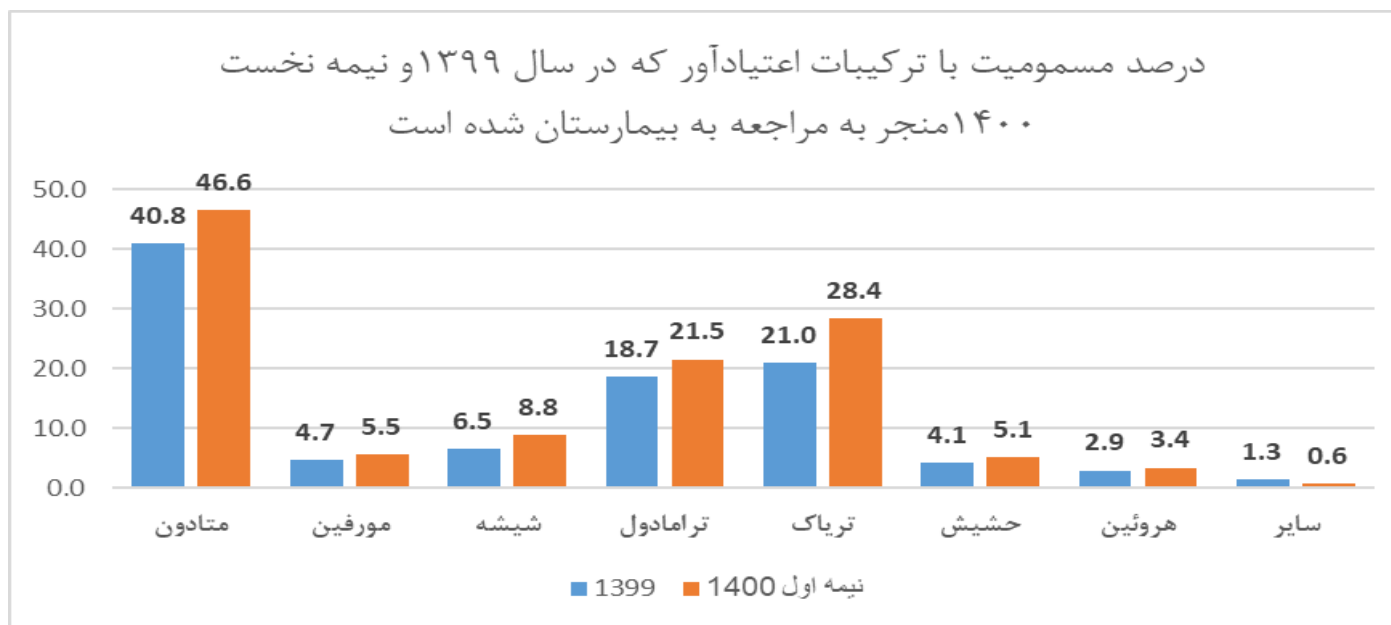

از میان مسمومیت های گزارش شده از طرف ۴۴ دانشگاه، در سال ۱۳۹۹، ۴۲٪ زن، ۵۸٪ مرد، ۱۷٪ کودک، ۸۳٪ بزرگسال، ۴۰٪ عمدی و ۶۰٪ اتفاقی بوده است. در شش ماه اول سال ۱۴۰۰، از میان موارد مسمومیت مراجعه شده به بیمارستان، ۴۴٪ زن، ۵۶٪ مرد، ۱۴٪ کودک، ۸۶٪ بزرگسال، ۴۸٪ عمدی و ۵۲٪ اتفاقی بوده است. مسمومیت های مراجعه شده به بیمارستانها در سال ۱۳۹۹ به ترتیب: مسمومیت دارویی با ۳۱/۸٪، گزیدگی ۲۷/۶٪، مسمومیت با مواد شیمیایی ۲۲/۴٪، مسمومیت با مواد اعتیاد آور ۱۸/۵٪ و مسمومیت غذایی با ۰/۴٪ بوده است.

مسمومیت دارویی: در بررسی های به عمل آمده بر اساس آمار ارسالی ۴۴ دانشگاه کشور (که آمار مسمومیت دارویی را به تفکیک ارائه کرده بودند)، در سال ۱۳۹۹، اصلی ترین عامل مسمومیت دارویی با اختلاف زیاد، داروهای دسته بنزودیازپین ها می باشد. داروهای مسکن غیر مخدر و سپس داروهای ضد افسردگی و آلفتامین و محرکهای CNS و آنتی سایکوتیک ها در رتبه بعدی قرار می گیرند. مسمومیت با دیگوکسین های قلبی، آنتی بیوتیک ها، داروهای کورتون و کنتراسپتیوها شیوع کمتری دارند. باید توجه کرد که در دسته بندی دارویی، دیگر داروهایی که در دسته مخدر قرار دارند در بخش مواد مخدر و محرک طبقه بندی شده اند و متاسفانه ترامادول و متادون در این دسته، عامل اصلی مسمومیت هستند. در نتیجه می توان نتیجه گرفت مسمومیت دارویی در حال حاضر به حق شایع ترین عامل مراجعه مسمومیت به بیمارستانها می باشند. در جدول ذیل درصد شیوع مسمومیت های دارویی را در بیمارستانهای کل کشور مشاهده می نمایید. مشاهده می شود به دلیل عدم ثبت صحیح دسته دارویی یا اطلاعات مشکوک، بخش عمده از مسمومیت های دارویی در دسته سایر و نامشخص دسته بندی شده است که دقت بیشتر واحد آمار بیمارستانها را طلب می کند.

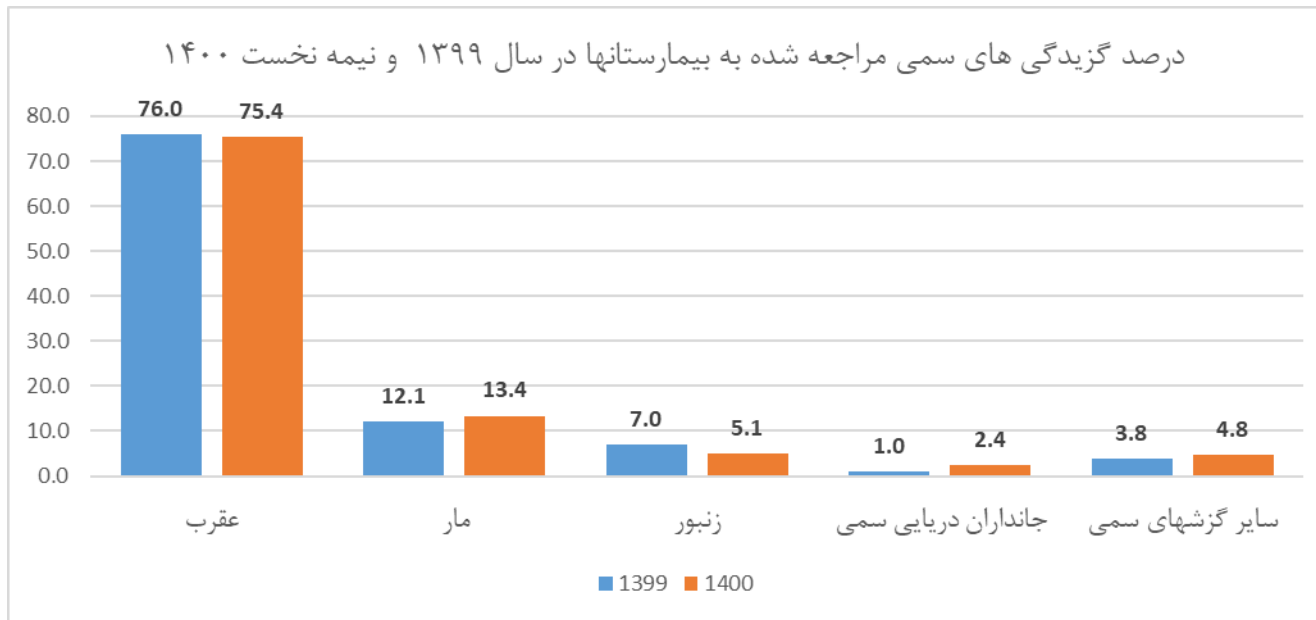

مواد مخدر و محرک:

در بررسی های به عمل آمده بر اساس آمار ارسالی ۴۴ دانشگاه کشور، در سال ۱۳۹۹ و نیمه نخست ۱۴۰۰، اصلی ترین عامل مسمومیت با مواد مخدر و محرک، با اختلاف زیاد از دیگر عوامل مخدر و محرک، داروهای متادون و ترامادول بوده است. تریاک و شیشه و سپس مورفین، حشیش و هروئین در رده های بعدی قرار دارند.

گزش جانوران سمی: درخصوص مسمومیت های ناشی از گزش جانوران سمی، از میان ۴۴ دانشگاهی که گزارش را به تفکیک نوع گزیدگی ارسال کرده بودند، عمدتاً گزش عقرب منجر به مراجعه به بیمارستان شده است. می باشد و سالانه ۷۵ درصد از گزیدگی ها با عقرب است، مار با ۱۲ درصد و زنبور با ۷ درصد و سایر جانداران سمی دریایی در رتبه های بعدی قرار می گیرند.

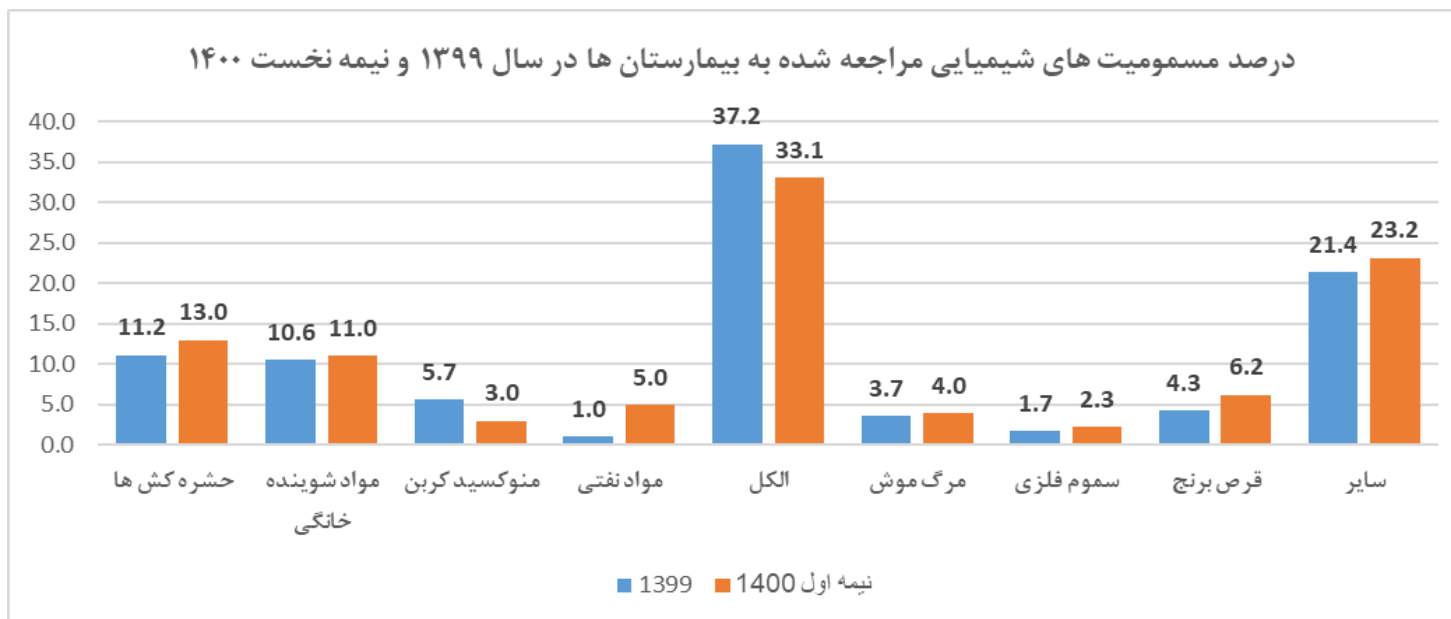

در مناطق گرمسیر عمدتاً مراجعات مربوط به مسمومیتها، ناشی از گزش جانوران سمی خصوصاً عقرب می باشد. این موضوع ضرورت تامین پادزهر سم عقرب و مارهای بومی را نشان می دهد.

مسمومیت شیمیایی:

گزارش مسمومیت با مواد شیمیایی شامل: حشره کش ها- مواد شوینده خانگی- منوکسید کربن- مواد نفتی- الکل- مرگ موش- سموم فلزی و قرص برنج در خصوص ۴۴ دانشگاه بررسی شده است. مسمومیت با الکل در دو سال اخیر بیشترین مراجعه به بیمارستان را داشته و پس از آن حشره کش ها(سموم دفع آفات نباتی)، شوینده های خانگی، از عوامل شیمیایی هستند که منجر به مسمومیت شده اند.

نیمه نخست ۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
33.1%	37.2%	29.0%	27.6%	25%	الکل
13%	11.2%	10.7%	12.1%	15%	حشره کش ها
11%	10.6%	8.5%	8.1%	10%	مواد شوینده خانگی
3%	5.7%	7.8%	8.4%	14%	منوکسید کربن
5%	1.0%	4.1%	4.2%	4%	مواد نفتی
4%	3.7%	3.7%	4.3%	5%	مرگ موش
2.3%	1.7%	2.3%	1.9%	6%	سموم فلزی
6.2%	4.3%	5.7%	6.8%	3%	قرص برنج
23.2%	21.4%	33.9%	26.7	17%	سایر
16937	141290	35964	33361	6905	جمع مواد شیمیایی

مسمومیت با الکل: الکل به عنوان نخستین عامل شیمیایی مسمومیت زا در کشور بیشترین مراجعه را به بیمارستان داشته است. در سال ۱۳۹۹ و نیمه نخست ۱۴۰۰ همزمان با شیوع بیماری کرونا، و استفاده وسیع مردم از الکل به عنوان ماده ضدعفونی کننده، مسمومیت های اتفاقی ناشی از مصرف خوراکی الکل و همچنین مسمومیت ناشی از مصرف خوراکی مشروبات الکلی دست ساز بسیار شایع شد.

مسمومیت با قرص برنج: مسمومیت های ناشی از قرص برنج به طور کلی ۱ درصد از مسمومیت های مراجعه شده به بیمارستان را تشکیل می دهد.

✓ از میان ۱۵۵۵۲۰ مورد مسمومیت گزارش شده از ۵۹ دانشگاه علوم پزشکی کشور در سال ۱۳۹۷، ۲۲۵۳ مورد مربوط به مسمومیت با قرص برنج بوده است. که ۱/۴۴ درصد از کل مسمومیت ها را شامل می شود.

✓ از میان ۱۶۸۸۵۱ مورد مسمومیت گزارش شده از ۵۷ دانشگاه علوم پزشکی کشور در سال ۱۳۹۸، ۲۰۳۶ مورد مربوط به مسمومیت با قرص برنج بوده است. که ۱/۲ درصد از کل مسمومیت ها را شامل می شود.

✓ از میان ۱۴۱۲۰ مورد مسمومیت گزارش شده از ۴۴ دانشگاه علوم پزشکی کشور در سال ۱۳۹۹، ۱۴۲۲ مورد مربوط به مسمومیت با قرص برنج بوده است. که ۱ درصد از کل مسمومیت ها را شامل می شود.

✓ از میان ۹۹۳۲۱ مورد مسمومیت گزارش شده از ۴۴ دانشگاه علوم پزشکی کشور در نیمه نخست سال ۱۴۰۰، ۱۰۵۶ مورد مربوط به مسمومیت با قرص برنج بوده است. که ۱،۱ درصد از کل مسمومیت ها را شامل می شود.

قارچ سمی:

مسمومیت با قارچ سمی در کشور ما شایع است، خصوصاً در بهار سال ۹۶ منجر به فوت، نارسایی کبد و بستری شدن بسیاری از هموطنان شده است. در سال ۱۳۹۹ تعداد ۶۹۶ مورد و در نیمه نخست سال ۱۴۰۰، تعداد ۷۹۷ مورد مسمومیت با قارچ سمی به بیمارستانها مراجعه شده است.

جمع آوری و تنظیم: دفتر نظارت و پایش مصرف فرآورده های سلامت

مهر ماه ۱۴۰۰

منبع آمار مسمومیت های مراجعه شده به بیمارستان: معاونت غذا و داروی دانشگاه های علوم پزشکی کشور - بیمارستانهای مرجع مسمومیت
منبع آمار مسمومیت های منجر به فوت: سازمان پزشکی قانونی کشور